

PROGRAMA ANÀLISI DE CONFLICTES

Professora Laura FELIU

Curs 2002-2003

L'objectiu del curs és analitzar el fenomen dels conflictes internacionals i les seves formes de gestió des d'una aproximació generalista. Entre tots els elements relacionats amb la conflictivitat internacional es farà èmfasi en les causes i processos que porten al desenvolupament de formes nocives de conflicte, especialment en la seva manifestació més destructiva: la guerra.

El programa que es presenta a continuació ha estat elaborat en base a una sèrie d'objectius:

- Emmarcar l'estudi de la conflictivitat dins el marc teòric de les Ciències Socials.
- Proveir de les eines d'anàlisi més adequades, i el suficientment àmplies abastadores, el seguiment i comprensió de tot tipus de conflictes (elaboració d'una pauta d'anàlisi dels conflictes).
- Incidir en el caràcter mutable de la realitat conflictual des d'una perspectiva que atorgui una certa perspectiva històrica i que al mateix temps situï l'estat de la qüestió a l'actualitat.
- Emmarcar els conflictes internacionals d'especial importància o més propers dins el marc teòric proposat.
- Posar èmfasi en les vies de resolució de conflictes, intentant introduir aquelles que propugnen l'eradicació total de la guerra.

BLOC I. NOCIONS BÀSIQUES I ESTAT DE LA QÜESTIÓ

Tema 1. Les Ciències Socials i els conflictes internacionals

Què és conflicte per a les Ciències Socials? Les tres imatges de K. Waltz i d'altres perspectives teòriques. Els estudis sobre els conflictes a les Ciències Socials. Les Relacions Internacionals i els conflictes internacionals.

Tema 2. El triangle del conflicte

Classificació general dels conflictes. Els conflictes segons la seva visibilitat i tangibilitat. Els conflictes segons l'ús de la violència armada (conflicte no violent, conflicte violent, conflicte armat i guerra). Elements del conflicte (els vèrtex de la relació de conflicte: problema, actors, procés).

Tema 3. La dinàmica dels conflictes

Actituds i percepcions dels actors. El comportament dels actors. Les possibles fases d'un conflicte. L'ampliació i escalada del conflicte. Espirals i cicles del conflicte. Les causes dels conflictes armats (factors d'exacerbació dels conflictes). La internacionalització dels conflictes interns. Una proposta de pauta d'anàlisi dels conflictes.

Tema 4. Taxonomia dels conflictes armats

El concepte de conflicte armat. Tipologia de conflictes armats: els conflictes al voltant del govern i del territori. Un segon criteri de classificació: la intensitat dels conflictes

armats. D'altres criteris (ubicació, parts, mitjans, etc.). La guerra. El cas del terrorisme. Els conceptes d'estratègia, tàctica i logística.

Tema 5. El mapa canviant dels conflictes armats

Evolució històrica del fenomen del conflicte armat. Evolució del complex militar-industrial i la cursa d'armaments. Principals conflictes armats (1945-1989): trets característics. Mapa dels conflictes armats actuals (1990-2000).

Tema 6. Els conflictes i els factors ètnico-cultural i religió

Significació i origen de concepte ètnia i d'altres relacionats (raça, poble, minoria, etc.). Problemàtiques que planteja l'ús del concepte. Les visions primordialistes vs. instrumentalistes o situacionistes. El terme "grup comunitari". El dret a l'autodeterminació. Els conflictes ètnico-culturals i "civilitzacionals".

Tema 7. Els conflictes i els factors ambientals

Conflictes ambientals i ampliació del concepte de seguretat. L'agenda ambiental i les negociacions mediambientals globals. L'escassetat i repartiment desigual de recursos i la pressió demogràfica. El cas dels conflictes hídrics. Un exemple de conflicte ambiental: La guerra del fútbol entre Hondures i El Salvador (1969)

BLOC II

ELS CONFLICTES INTERNACIONALS

I L'ACCIÓ DE LA SOCIETAT INTERNACIONAL

Tema 8. El programa de pau de Nacions Unides: diplomàcia preventiva, establiment i manteniment de la pau

De la Societat de Nacions a l'Organització de les Nacions Unides. Algunes problemàtiques terminològiques. *Un Programa de pau* per la postguerra freda. Les expectatives no complertes: del *Suplement a Un Programa de Pau* a la guerra del Kosovo. El "manteniment" de la pau a través d'organitzacions regionals

Tema 9. El cost de la violència i la prevenció de conflictes armats

L'avaluació de l'impacte dels conflictes: diferents models. Les causes dels conflictes. Els sistemes d'alerta a temps o temprana. El cicle dels conflictes i la maduració dels conflictes. El concepte de prevenció de conflictes. Diplomàcia preventiva i Nacions Unides.

Tema 10. La gestió i resolució de conflictes

La diferència entre gestionar, resoldre i transformar els conflictes. Principis bàsics de la resolució de conflictes. Alguns estudis sobre el sistema del conflicte. El plantejament del problema pels actors: competir, acomodar, evitar, negociar i col·laborar. De la diplomàcia tradicional a la diplomàcia de terreny i de múltiple via.

Tema 11. Les negociacions

Característiques generals del procés negociador. El marge de negociació i les alternatives sense acord. Negociar per posicions o per interessos. Quan negociar?, la

maduresa del conflicte. El format de les negociacions (delegacions, secretisme/ publicitat, calendari, comunicació entre les parts i circulació d'informació, agenda). Condicions per a una negociació exitosa.

Tema 12. Actors terciaris, mediació i arbitratge

Aclariments conceptuals (els facilitadors, bons oficiants, mediadors o àrbitres). Noves característiques de la mediació. La problemàtica de la neutralitat: les tipologies de mediadors. Funcions i impacte dels mediadors: la reconfiguració de l'estructura de les negociacions. Pauta d'anàlisi de la mediació. L'arbitratge.

Tema 13. L'endemà del conflicte armat

L'escenari del conflicte després de la seva terminació: els resultats. La consolidació de la pau (el procés de reconciliació, la reconstrucció de les societats). El concepte de pau. Transformació dels conflictes i pau durable. Els intents d'eradicació de la guerra

SISTEMA D'AVALUACIÓ

El sistema d'avaluació és continu i consistirà en:

- La realització de tres pràctiques sobre diferents conflictes armats, que seran valorades a classe. Aquestes pràctiques representen un 30% de la nota final.
- Un examen a final de curs sobre la matèria impartida i les lectures realitzades. En aquest examen hi haurà un apartat especial per a aquelles persones que no hagin realitzat les pràctiques. Aquest examen val per un 70% de la nota final

Igualment es tindrà en compte la participació a les classes i als diferents tallers que tindran lloc al llarg del curs.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

- AZAR, E. E.; BURTON, J. W. (eds.), *International Conflict Resolution: Theory and Practice*, Sussex, Boulder, Wheasheaf: Lynne Rienner, 1986.
- BROWN, M. E. (ed.), *Ethnic Conflict and International Security*, Princeton, Princeton University Press, 1993.
- BROWN, S., *The Causes and Prevention of War*, Nueva York, St. Martin's Press, 1994.
- BURTON, J.; DUKES, F. (ed.), *Conflict: Readings in Management & Resolution*, Londres, Macmillan, 1990.
- BURTON, J. W., *Conflict: Resolution and Provention*, Nova York, St. Martin's Press, 1990.
- CAMILLERI, J. A.; FALK, J., *The end of sovereignty?: The politics of a shrinkimg and fragmenting world*, Aldershot, Edward Elgar, 1992.
- CENTRO DE INVESTIGACIÓN PARA LA PAZ, *Anuario CIP 19-*, Madrid, Icaria, 19-.
- FISAS, V., *Cultura de paz y gestión de conflictos*, Barcelona, París: Icaria: UNESCO, 1998.
- GOERTZ, G.; DIEHL, P. F., *Territorial changes and international conflict: studies in international conflict*, London, Routledge, 1992.
- GOTTLIEB, G., *Nation against state: new approaches to ethnic conflicts and the decline of sovereignty*, Nueva York, Council on Foreign Relations Press, 1993.
- GURR, T., *Minorities at Risk: A Global View of Ethnopolitical Conflicts*, Washington, DC, United States Institute of Peace Press, 1993.
- GURR, T.; HARFF, B., *Ethnic Conflict and World Politics*, Boulder, CO, Westview Press, 1994.
- HOLSTI, K. J., *Peace and War: Armed Conflicts and International order, 1648-1989*, Cambridge, Cambridge University Press, 1991.
- HOLSTI, K. J., *The state, war, and the state of war*, Cambridge, Cambridge University Press, 1996.
- MATTHEWS, R. O.; RUBINOFF, A. G.; SETEIN, J. G. (eds.), *International Conflict and Conflict Management: Readings in World Politics*, Ontario, Prentice-Hall, 1988.
- MIALL, H.; RAMSBOTHAM, O.; WOODHOUSE, T., *Contemporary Conflict Resolution: the prevention, management and transformation of deadly conflicts*, Cambridge, UK, Polity Press, 1999.
- MITCHELL, C. R., *The structure of International Conflict*, Nueva York, St. Martin's Press, 1989.
- NICHOLSON, M., *Rationality and the Analysis of International Conflict*, Cambridge, Cambridge University Press, 1992.
- PRINCEN, T., *Intermediaries in International Conflict*, Princeton, Princeton University Press, 1992.
- RICE, E., *Wars of the Third Kind: Conflict in Undervedeloped Countries*, Berkeley, University of California Press, 1988.
- RYAN, S., *Ethnic Conflict and International Relations*, Aldershot, Darmouth, 1990.
- SANDOLE, D. J. D.; MERWE, H. v. d. (eds.), *Conflict Resolution Theory and Practice: Integration and Application*, Manchester, Nueva York, Manchester University Press, 1993.
- SILVA, K. M. d.; MAY, R. J. (eds.), *Internationalization of Ethnic Conflict*, Londres, Pinter, 1991.

- SINGER, M.; WILDAVSKY, A., *The Real World Order: Zones of Peace / Zones of Turmoil*, Chatham, N.J., Chatham House, 1993.
- SIPRI, *SIPRI Yearbook: World armaments and disarmament*, 19-, Oxford, Oxford University Press, 19-.
- VÄYRYNEN, R. (ed.), *New Directions in Conflict Theory: Conflict Resolution and Conflict Transformation*, Londres, etc., Sage, 1991.

Principals publicacions periòdiques

El conjunt de publicacions periòdiques de Relacions Internacionals fan referència tant a aspectes teòrics de l'anàlisi de conflictes com a l'estudi de casos concrets. Com a principals publicacions especialitzades en el tema dels conflictes internacionals destaquem:

- *Cooperation and Conflict: Nordic Journal of International Studies*. Oslo. Nordic Cooperation Committee for International Politics, 1965- . Trimestral (CC.SS)
- *International Conciliation*. Carnegie Endowment for International Peace (Washington). 1907-1972 (ja no surt) (CC.CC)
- *International Security*. Center for Science and International Affairs. Harvard University. 1976- . Trimestral (CC.SS). Control i ús de la força des del punt de vista polític
- *Journal of Conflict Resolution: Research on war and peace between and within nations*. 1957- . Aproximació interdisciplinària a les causes, previsió i resolució de conflictes, tant interpersonals, domèstics, com internacionals.
- *Journal of Peace Research: an interdisciplinary and international quarterly of scholarly work in peace research*. International Peace Research Institute. Oslo. 1964- . Bimensual. Recerca per la pau. Causes i solucions dels conflictes. Aproximació interdisciplinària (CC.SS)
- *Low Intensity Conflict and Law Enforcement*. 1992- . quadrimestral. Essex. Tracta qüestions de dret, militars i de seguretat dels conflictes armats.
- *Military Review*. US Army Command and General Staff College. Alguns números al Centre Borja
- *Negotiation Journal: on the process of dispute settlement*. 1985- . Aproximació des de la Ciència Política i les Relacions Internacionals.
- *Papeles para la Paz/ Papeles: cuestiones internacionales* 94- . Centro de investigación para la paz (CIP). Trimestral (CC.SS)
- *Tiempo de paz*. Paz y Libertad (Madrid), 1984- . Trimestral (CC.SS)